

УДК 327

Анастасія Загайна

Острого, Україна

**ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА НІКОЛЯ САРКОЗІ
У СЕРЕДЗЕМНОМОРЬСЬКОМУ РЕГІОНІ**

Розглянуто зовнішню політику президента Франції Н. Саркозі у середземноморському регіоні. Особлива увага приділена ініціативі Н. Саркозі у створенні «Союзу для Середземномор'я» та реалізації цього проекту у 2008 році. Вказано основні досягнення та недоліки проекту. Проаналізовано політику Н. Саркозі щодо врегулювання лівійського конфлікту у 2011 році.

Ключові слова: Ніколя Саркозі, «Союз для Середземномор'я», Барселонський процес, Європейський Союз, лівійський конфлікт.

Anastasiia Zagaina

Ostroh, Ukraine

**THE FOREIGN POLICY OF NICOLAS SARKOZY
IN THE MEDITERRANEAN REGION**

The foreign policy of the president of France N. Sarkozy in the Mediterranean region is examined. Special attention is paid to N. Sarkozy's initiative to establish «The Union for the Mediterranean» and to implement this project in 2008. The main advantages and disadvantages of this project are mentioned. The N. Sarkozy's policy in the Libya conflict solution in 2011 is analyzed.

Key words: Nicolas Sarkozy, «The Union for the Mediterranean», the Barcelona process, The European Union, the Libya conflict.

Анастасия Загайна

Острого, Украина

**ВНЕШНЯЯ ПОЛИТИКА НИКОЛЯ САРКОЗИ
В СРЕДИЗЕМНОМОРСКОМ РЕГИОНЕ**

Рассмотрено внешнюю политику президента Франции Н. Саркози в средиземноморском регионе. Особенное внимание уделено инициативе Н. Саркози в создании «Союза для Средиземноморья» и реализации этого проекта в 2008 году. Указано основные достижения и недостатки

проекта. Проаналізовано політику Н. Саркозі в урегулюванні лівійського конфлікту в 2011 году.

Ключевые слова: *Николя Саркози, «Союз для Средиземноморья», Барселонский процесс, Европейский Союз, ливийский конфликт.*

Починаючи від періоду правління Шарля де Голля Франція відводила собі роль «мосту» між Заходом та Сходом, намагаючись віднайти баланс між комуністичним та капіталістичним блоками. З розпадом біполярної системи Франція повинна була сформувати власну стратегію зовнішньої політики, стати рушійною силою європейських інтеграційних процесів, досягти реалізації власних національних інтересів та зберегти державний суверенітет. Кожен з президентів Франції намагався проводити активну зовнішню політику Франції у вищезазначених напрямках, однак із врахуванням змін на міжнародній арені. Після приходу до влади у 2008 році Ніколя Саркозі вніс корективи у зовнішню політику Франції. Зокрема, він ініціював перегляд середземноморського вектору зовнішньої політики Франції у контексті політики Європейського Союзу.

Таким чином, актуальність теми полягає у аналізі зовнішньої політики Франції як однієї з провідних європейських держав під час президентства Ніколя Саркозі. Розгляд теми має важливе значення з точки зору трансформаційних процесів у європейському та середземноморському регіонах, що безпосередньо впливає на зовнішню політику Франції.

На сьогоднішній день відсутні комплексні дослідження зовнішньої політики Франції у вітчизняній літературі. Окремі питання зовнішньої політики висвітлено у роботі О. Шаповалової, О. Іваницької, Д. Левіна, І. Погорської, В. Макухи. Серед зарубіжних дослідників тему вивчали А. Агапов, О. Трофимова, Р. Балфор, Н. Цензіні. У зв'язку з цим необхідним є комплексне дослідження даної тематики.

16 травня 2007 року до влади прийшов лідер правого політичного об'єднання «Союз за народний рух» Ніколя Саркозі. Під час своєї передвиборчої кампанії він виступав за реформування як внутрішньої, так і зовнішньої політики Франції. Особливу увагу Н. Саркозі приділяв питанню реформування Європейського Союзу, зокрема перегляду питання прийняття Конституції ЄС після її зміни та узгодження, збільшення фінансування європейської оборони та перегляду процесу прийняття рішень у Європейському

Парламенті¹. Також пріоритетним для нового президента залишалося продовження співпраці з африканськими країнами в рамках програми Франкофонії. Перед виборами Ніколя Саркозі неодноразово заявляв про позитивне ставлення до створення середземноморського співтовариства, яке об'єднало б країни Північної Африки і Південної Європи. Основну роль у цьому співтоваристві повинна була відігравати саме Франція.

Початок налагодження співробітництва між Францією та країнами Середземномор'я було закладено ще у 1957 році. Тоді було підписано додатковий протокол до Римського договору щодо співпраці з Алжиром та Тунісом як колишніми колоніями Франції, в яких вона прагнула зберегти свій вплив².

Протягом 1960 – 1970-их років було підписано декілька двосторонніх угод між Європейськими Економічними Співтовариствами (ЄЕС) та середземноморськими країнами. Зокрема, у 1962 році було підписано Угоду про асоціацію з Грецією, а у 1963 – з Туреччиною. Натомість, у 1970 році підписано такі ж угоди з Мальтою та Кіпром³. Ці угоди передбачали членство країн в ЄЕС у подальшому. Одночасно, за ініціативою Франції та Федеративної Республіки Німеччина у 1969 р. було укладено угоди з Марокко та Тунісом, проте, на відміну, від попередніх у них не зазначалося про перспективи членства. Подібні за змістом договори було підписано з Єгиптом, Йорданією, Сирією та Ліваном. У 1972 р. – підписано угоду про створення митного союзу з Кіпром. Преференційні торгові угоди були підписані з Іспанією у 1970 р., з Ізраїлем у 1964 та 1970 рр., з Ліваном у 1965 р., з Єгиптом у 1972 р.⁴

Таким чином, на початку 1970-их років було підписано низку договорів з метою налагодження співробітництва країн-членів ЄЕС з країнами середземноморського регіону та врегулювання торговельно-економічних відносин.

¹ Fiche résumé: Nicolas Sarkozy – UMP [Ressource électronique]. – Mode d'accès: http://www.debat2007.fr/wiki/index.php/Fiche_r%C3%A9sum%C3%A9:_Nicolas_Sarkozy_-_UMP#Politique_.C3.A9trang.C3.A8re_et_d.C3.A9fense. – Nom de l'écran.

² Brocz S. The failure of the EU's Mediterranean policies / S. Brocz [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.currentconcerns.ch/index.php?id=1496>. – Title from the screen

³ Ibid.

⁴ Трофимова О.Е. Эволюция средиземноморской политики Евросоюза: путь от сотрудничества к интеграции / О.Е. Трофимова [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/706773/>. – С. 9.

Новий етап співробітництва Європейських Економічних Співтовариств та країн Середземномор'я розпочався у 1972 р., коли ЄЕС започаткували глобальну середземноморську політику⁵. Варто звернути увагу, що перші угоди в рамках цієї політики були підписані з Ізраїлем у 1975 р., згодом з Марокко, Алжиром і Тунісом у 1976 р., з Єгиптом, Йорданією, Ліваном та Сирією у 1977 р.⁶ Договори включали 3 частини: торгівельне співробітництво, фінансове і економічне співробітництво, і також соціальне співробітництво.

Наступним етапом розвитку середземноморської політики Європейського Союзу та Франції стало проведення Барселонської конференції 27-28 листопада 1995 р. В результаті конференції 15 держав-членів ЄС та 12 держав Південного Середземномор'я підписали Барселонську декларацію, у якій зазначалося про співпрацю між країнами середземноморського регіону у наступних сферах: політика і безпека; економіка і фінанси; культура і соціальна політика⁷. Таким чином було закладено основу нової стратегії Євро-Середземноморського партнерства. У подальшому цей процес отримав назву «Барселонський процес», або партнерство «Євромеда».

Політика ЄС у середземноморському регіоні до 2007 року не була активною. Нового імпульсу їй вирішив надати у 2007 р. Ніколя Саркозі, кандидат у президенти Франції. Він у своїх передвиборчих промовах неодноразово зазначав про важливість поживлення співробітництва між ЄС та регіоном Середземномор'я. Така позиція пояснювалася тим, що Франції необхідно було посилити свій вплив у ЄС та активізувати свою роль у співробітництві з регіонами Північної Африки та Близького Сходу. Ніколя Саркозі зазначав про можливість створення «Ради Середземномор'я» з метою координації співробітництва та пропонував перелік сфер, які, серед іншого, включали б боротьбу з тероризмом, організованою злочинністю та створення спільного правового простору⁸. Також

⁵ Brocz S. Op.cit.

⁶ Euro-Mediterranean cooperation (historical) [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.medeas.be/en/themes/euro-mediterranean-cooperation/euro-mediterranean-cooperation-historical/>. – Name from the screen.

⁷ Barcelona declaration adopted at the Euro-Mediterranean Conference – 27-28/11/95 [Electronic resource]. – Mode of access: http://ec.europa.eu/research/iscp/pdf/barcelona_declaration.pdf. – Name from the screen.

⁸ Balfour R. Union for the Mediterranean, disunity for the EU? / R. Balfour, D. Schmid [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.epc.eu/documents/uploads/235206674_Union%20for%20the%20Mediterranean.pdf. – P. 3. – Title from

Ніколя Саркозі наголошував на тому, що співробітництво буде налагоджуватися між Францією, Португалією, Іспанією, Італією, Грецією та Кіпром з одного боку та країнами Північної Африки, виключаючи країни Близького Сходу, які також мали вихід до Середземного моря⁹ з іншого.

Однак таку пропозицію Н. Саркозі не підтримували інші держави-члени ЄС, окремі держави середземноморського регіону та політичні інститути ЄС. Зокрема наприкінці грудня 2007 р. Іспанія, Італія та Франція опублікувала спільний документ, у якому зазначалося, що переговори з кандидатами на вступ до ЄС не мають нічого спільного з новою середземноморською ініціативою, а мова йшла лише про додаткову форму європейської політики в цьому регіоні.

З критикою виступила і канцлер Німеччини Ангела Меркель. Вона звинуватила Францію у спробі відсторонення держав-членів ЄС, які не мали виходу до Середземного моря, у тому числі і Німеччини, від середземноморської політики. В результаті такої позиції Франції такі держави не мали б змоги співпрацювати з середземноморськими країнами в рамках цієї ініціативи, а ресурси європейських фондів використовувалися б для підтримки зовнішньополітичних ініціатив лише Франції¹⁰. Тому, французькому президенту довелося піти на поступок, щоб заручитися підтримкою стратегічного сусіда. Домовленості між Францією та Німеччиною були досягненні в ході зустрічі у Ганновері 2 березня 2008 р., за результатами якої було підписано двосторонній договір. Деталі укладеного договору були оприлюднені 10 червня 2008 р. на саміті ЄС у Любляні під час головування Словенії у Раді ЄС. На саміті було оголошено, що:

- проект є продовженням Барселонського процесу і буде називатися «Барселонський процес: Союз для Середземномор'я»;

- до Союзу увійдуть усі держави ЄС, включно з тими, які не мають виходу до Середземного моря;

- Франція на початковому етапі отримає посаду співголови в Союзі;

- Німеччина отримає гарантії того, що бюджет дотацій призначених для середземноморської зони (7,5 млрд євро на період 2007 – 2013 рр.) не буде збільшено за рахунок скорочення фінансування проектів зі Східною Європою¹¹.

the screen.

⁹ Трофимова О.Е. Указ. соч. – С. 35.

¹⁰ Balfour R. Op.cit. – Р. 4.

¹¹ Агапов А. «Союз для Средиземноморья» проблемы и противоречия /А.

З іншого боку, відбулося загострення суперечностей між північно-африканськими державами за неформальне лідерство у новоствореній організації. Дискусійним питанням виявилось і членство Ізраїлю в Союзі. Зокрема, керівники Єгипту та Марокко зазначали, що ця ініціатива не повинна бути основою для врегулювання відносин між арабськими країнами та ЄС. Проте, не всі арабські держави були проти участі в Союзі Ізраїлю. Наприклад, уряд Тунісу підтримував його членство.

Ініціатива французького президента базувалася на позиції, що ЄС не може продовжувати інтенсивне розширення, але важливі для Європи середземноморські країни могли б більш активно співпрацювати з ЄС в рамках нового міждержавного союзу¹².

Варто вказати, що проект був досить важливим для Франції із наступних причин:

- підтримка історичних зв'язків Франції із її колишніми колоніями;
- налагодження тісної співпраці між державами з метою стримування потоків мігрантів та ісламізації;
- забезпечення енергетичної безпеки і, зокрема, доступ до нафтогазових родовищ Північної Африки;
- економічний та культурний вплив на країни регіону;
- доступ до нових ринків збуту товарів;
- забезпечення провідної ролі Франції у процесах врегулювання конфліктів у регіоні;
- обмеження інтересів Росії у регіоні, зокрема у енергетичній сфері.

Під час переговорного процесу, не зважаючи на значні поступки, Франція фактично не отримала права автономного прийняття рішень у Союзі, на що вона розраховувала, пропонуючи цей проект. Також не вдалося продемонструвати єдності у позиції ЄС, так як Н. Саркозі наشوтовхнувся на супротив А. Меркель. Німеччина своєю позицією продемонструвала, що вона все ж відіграє одну з провідних ролей у ЄС, враховуючи й те, що вона здійснює найбільшу частку фінансових платежів до бюджету ЄС.

Разом з тим, Франція продовжила процес формування Союзу ЄС та держав середземноморського регіону. Відповідно, за ініціативою Н. Саркозі 13 липня 2008 р. у Парижі відбувся установчий саміт

Агапов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://finanal.ru/009/>. – Заглавие с экрана.

¹² Трофимова О.Е. Указ. соч. – С. 37.

поновленого Євро-Середземноморського партнерства, що отримав офіційну назву «Союз для Середземномор'я». У саміті взяли участь 27 країн Європейського Союзу, 5 європейських країн, що межують з Середземним морем (Албанія, Боснія і Герцеговина, Монако, Хорватія та Чорногорія) та 11 країн Півдня Середземномор'я (Алжир, Єгипет, Ізраїль, Йорданія, Ліван, Мавританія, Марокко, Палестинська адміністрація, Сирія, Туніс та Туреччина)¹³.

У підсумковому документі саміту були зазначені основні цілі та стратегія розвитку «Союзу для Середземномор'я», а саме:

- міграційна політика;
- екологія та захист навколишнього середовища, боротьба із забрудненням Середземного моря;
- політика спільного довгострокового розвитку і зміцнення співробітництва та взаємодопомоги усередині середземноморського регіону у галузі економіки (зона вільної торгівлі, інвестиції, розвиток транспортної інфраструктури, енергетична безпека, створення та передача новітніх технологій);
- боротьба з корупцією, організованою злочинністю і тероризмом;
- розвиток культури, системи освіти, охорони здоров'я, боротьба проти нерівності і несправедливості¹⁴.

Зокрема, у спільному документі також йшлося про укладення у майбутньому євро-середземноморського пакту, який мав би спрямовуватися на створення зони стабільності і миру у Середземномор'ї, а також розроблення так званого «кодексу поведінки» у сфері боротьби проти тероризму та забезпечення безпеки громадян; розвиток людських ресурсів, скорочення бідності, формування до 2010 року зони вільної торгівлі між учасниками, повага до меншин, активніша участь громадян у політичному житті, посилення ролі жінок у суспільному житті, дотримання прав людини, боротьба проти расизму та ксенофобії, розвиток міжкультурного діалогу та взаєморозуміння¹⁵. Однак, не було приділено належної

¹³ Макух В. «Союз для Середземномор'я» – новий формат співробітництва арабських країн Північної Африки з Європейським Союзом: Досвід для України / В. Макух [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/September09/6.htm>. – Заголовок з екрану.

¹⁴ Joint Declaration of the Paris Summit for the Mediterranean [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.ue2008.fr/webdav/site/PFUE/shared/import/07/0713_declaration_de_paris/Joint_declaration_of_the_Paris_summit_for_the_Mediterranean-EN.pdf. – Name from the screen.

¹⁵ Point Declaration of the Paris Summit for the Mediterranean [Electro-

уваги питанню міграції, яке стало проблемним протягом останніх років у взаємовідносинах між Північчю та Півднем.

Таким чином, сутність діяльності нового Союзу полягає у підвищенні ступеня участі ЄС у регіональній політиці країн Півдня Середземномор'я. Якщо у рамках «Барселонського процесу» єдиною структурою, що приймала рішення та фінансувала проекти був Європейський Союз, то у «Союзі для Середземномор'я» встановлена форма співголозування (по одному голові від ЄС та від країни Півдня)¹⁶.

Після установчого саміту поновленого Євро-Середземноморського партнерства у Парижі того ж року 3-4 листопада у французькому місті Марсель було проведено конференцію за участі міністрів закордонних справ держав «Союзу для Середземномор'я», на якій було прийнято рішення про заснування спільного секретаріату, який займатиметься відбором та аналізом проектів, необхідних регіону. Окрім того погоджено відкриття штаб-квартири у м. Барселона. Також було прийнято рішення дозволити представникам Ліги арабських держав брати участь у всіх засіданнях «Союзу для Середземномор'я», проти чого раніше виступала ізраїльська сторона¹⁷. Таким чином арабські країни, що не є членами Союзу, отримали можливість брати участь у розгляді політичних і економічних питань цього об'єднання через Лігу арабських держав.

Разом з тим, у процесі становлення організаційних структур «Союзу для Середземномор'я» виникли певні проблеми, пов'язані з політичними та економічними розбіжностями у баченні перспектив взаємного співробітництва членів ініціативи, міжнародною ситуацією та амбіціями окремих країн як арабського, так і європейського регіонів Середземномор'я.

Варто звернути увагу і на економічну складову «Союзу для Середземномор'я». Адже саме наголос на економічному співробітництві робив Ніколя Саркозі, що значно відрізнялося від основної ідеї «Барселонського процесу» у 1995 р. У той період актуальним було налагодження політичного діалогу між країнами регіону, створення нових механізмів взаємодії між державами-членами ЄС та країнами Середземномор'я, політичні консультації та обгово-

nic resource]. – Mode of access: http://www.ue2008.fr/webdav/site/PFUE/shared/import/07/0713_declaration_de_paris/Joint_declaration_of_the_Paris_summit_for_the_Mediterranean-EN.pdf. – Name from the screen.

¹⁶ Макух В. Вказ праця.

¹⁷ Там само.

рення регіональних проєктів з метою вирішення актуальних проблем. Таким чином, постала необхідність активізації економічного напрямку співробітництва між державами регіону.

Отже, серед економічних та соціальних напрямків спільних дій країн «Союзу для Середземномор'я» можна визначити такі:

- боротьба з забрудненням Середземного моря;
- розвиток морського та наземного транспорту між двома берегами Середземного моря, будівництво узбережних магістралей та модернізація залізничного сполучення, що пов'язує країни Магрибу (з метою зробити транспортні сполучення більш доступними та безпечними для людей і товарів);
- спільне забезпечення суспільної безпеки та запобігання виникненню природних та гуманітарних катастроф;
- розвиток альтернативних джерел енергії (передусім, сонячної енергії Середземномор'я);
- розвиток вищої освіти та наукових досліджень, створення Євро-середземноморського університету;
- розвиток малих та середніх підприємств¹⁸.

Щодо фінансування, то передбачалося, що бюджет Союзу буде фінансувати не лише Європейський Союз, але і приватні інвестори та компанії. А окремі проєкти будуть повністю фінансуватися лише країнами Південного Середземномор'я.

Окрім цього залучаються європейські фінансові механізми, такі як програма Євро-середземноморського інвестування та партнерства, а також фінансові інструменти Європейської політики сусідства¹⁹. З 2010 р. діє «Інфраструктурний фонд InfraMed»²⁰, який розглядає питання залучення іноземних інвестицій на місцевому та регіональному рівнях. Також з 2008 р. діє ще одна програма MIRA, спрямована на налагодження співробітництва у сфері інновацій і досліджень, реалізацію різноманітних спільних програм та обмін досвідом²¹.

З моменту утворення «Союзу для Середземномор'я» було проведено низку нарад на міністерському рівні, з метою узгодження політичних питань. Продовжує свої зустрічі на регулярній основі

¹⁸ Макух В. Вказ. праця.

¹⁹ Там само.

²⁰ InfraMed Infrastructure Fund [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.eib.org/projects/pipeline/2009/20090618.htm>. – Name from the screen.

²¹ About MIRA [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.miraproject.eu/project-mira>. – Name from the screen.

Парламентська Асамблея, остання пленарна сесія якої відбулася 11-12 квітня 2013 року у м. Брюссель²².

Однак, не зважаючи на запуск проекту та налагодження механізму діалогу, все ж у 2011 р. спостерігалось зниження інтенсивності співробітництва. Це пов'язано з фінансовою кризою у таких країнах, як Португалія, Італія, Греція та Іспанія. Припинилося фінансування окремих проектів у зв'язку із тим, що ЄС спрямовував свої основні кошти на підтримку та стабілізацію ситуації у вищезазначених країнах²³. Одночасно, спостерігався новий етап розгортання «Арабської весни», який деструктивно впливав на співробітництво в рамках «Союзу для Середземномор'я». Таким чином, Європейський Союз та Франція, зокрема, більшу увагу зосереджували на внутрішньо європейській стабілізації.

Президент Франції Ніколя Саркозі відродив активну політику ЄС у середземноморському регіоні. Однак, ініціатива створення «Союзу для Середземномор'я» не відповідала першочерговим інтересам Франції. Разом з тим, було надано нового імпульсу тісному співробітництву ЄС з країнами Середземномор'я, що позитивно вплинуло і на імідж Н. Саркозі.

Варто зазначити ще один важливий крок Ніколя Саркозі, який безпосередньо вплинув на його політику у середземноморському регіоні – повернення Франції до Організації північноатлантичного договору. Попередній президент Франції Ж. Ширак розпочав процес поступового повернення Франції до НАТО, зважаючи на необхідність об'єднання спільних зусиль у забезпеченні європейської безпеки та вирішенні конфліктів у світі. Також у Білій книзі з оборони і національної безпеки від 2008 року офіційно зазначається, що НАТО – це ключ до європейської безпеки²⁴. Франція прагнула повернутися до організації за таких умов:

– збереження за Францією національних ядерних сил;

²² Union for the Mediterranean Parliamentary Assembly wants strong parliaments [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.europarl.europa.eu/news/en/news-room/content/20130412IPR07184/html/Union-for-the-Mediterranean-Parliamentary-Assembly-wants-strong-parliaments>

²³ Censini N. The Union for the Mediterranean: a project that never took off / N. Censini [Electronic resource]. – Mode of access: http://youngdemocrats.eu/the-union-for-the-mediterranean-a-project-that-never-took-off_202.html. – Title from the screen.

²⁴ Sarkozy N. Défense et Sécurité nationale: le Livre blanc / N. Sarkozy [Ressource électronique]. – Mode d'accès: <http://www.ladocumentationfrancaise.fr/rapports-publics/084000341/index.shtml>. – P. 10. – Titre de l'écran.

– свобода в оцінці ситуації французькою владою, щоб зберегти за собою право прийняття остаточного рішення щодо участі у військових операціях НАТО;

– свобода прийняття Францією рішень, щоб жодні французькі військові підрозділи не було направлено під командуванням НАТО з метою врегулювання конфліктів²⁵.

Отже, рішенням французького парламенту у березні 2009 року було вже офіційно затверджено повернення Франції до НАТО. На ювілейному саміті Північно-Атлантичного альянсу 3-4 квітня 2009 р. Н. Саркозі офіційно заявив про повернення Франції до військово-політичної організації²⁶.

Після повернення Франції до військових структур НАТО у 2011 році в рамках середземноморської зовнішньої політики перед Н. Саркозі постало нове завдання – врегулювання конфлікту у Лівії. Активна участь у врегулюванні цього конфлікту безпосередньо вплинула на рейтинг Н. Саркозі напередодні президентських виборів у квітні-травні 2012 року.

Рішення Н. Саркозі щодо участі у врегулюванні ситуації у Лівії було спричинене неоднозначною позицією США, які вирішили не пришвидшувати втручання військ у країну. В умовах, які склалися перед президентом Франції з'явилася перспектива проявити себе у якості активного посередника як від Європейського Союзу, так і від Альянсу у вирішенні ситуації²⁷. Саме Франція сприяла прийняттю Радою Безпеки резолюції 17 березня 2011 р. щодо врегулювання конфлікту у Лівії. Таким чином, Франція отримала змогу ввести свої війська в рамках операції НАТО щодо врегулювання кризи²⁸.

Таким чином, у результаті військових операцій на території Лівії, конфлікт вдалося перевести у фазу деескалації. Однак наслідки

²⁵ Ibid.

²⁶ Strasbourg/Kehl Summit Declaration 04 Apr. 2009[Electronic resource]. – Mode of access: http://www.nato.int/cps/en/SID-78E4696D-3E8EA04E/natolive/news_52837.htm. – Name from the screen.

²⁷ Жовер В. Франция начала войну в Ливии, чтобы обставить США / В. Жовер [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.warandpeace.ru/ru/reports/view/56611/>. – Заглавие с экрана.

²⁸ Security Council Approves 'No-Fly Zone' over Libya, Authorizing 'All Necessary Measures' to Protect Civilians, by Vote of 10 in Favour with 5 Abstentions [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.un.org/News/Press/docs/2011/sc10200.doc.htm>. – Name from the screen.

участі у лівійському конфлікті є досить неоднозначними для зовнішньої політики Франції.

Конфлікт у Лівії продемонстрував наступне:

- успішне повернення Франції до НАТО та використання ресурсів організації у врегулюванні ситуації у стратегічно-важливому для держави регіоні;

- відсутність конструктивного діалогу між Францією та США, що яскраво виявилось у розходженні позиції лідерів обох держав щодо вирішення конфлікту у Лівії;

- відсутність досвіду участі французьких військових у таких операціях та неспроможність самостійно вирішити конфлікт без допомоги США;

- негативний вплив великих обсягів фінансових витрат Франції на військову операцію у Лівії на економічну ситуацію у державі;

- відсутність підтримки населення такого рішення в рамках зовнішньої політики Н. Саркозі.

Можна підсумувати, що участь Франції у врегулюванні конфлікту у Лівії мала більше недоліків для зовнішньої політики, ніж переваг. Окрім цього, таке рішення Н. Саркозі не підвищило його рейтингу напередодні нових президентських виборів.

Із вищезазначеного варто зробити наступні висновки. Після приходу до влади нового президента Ніколя Саркозі у 2007 році зовнішня політика Франції зазнала змін. Провідним напрямком зовнішньої політики залишався Європейський Союз, зокрема посилення ролі Франції у європейських інтеграційних та трансформаційних процесах. Також з ініціативи Франції було надано нового імпульсу співпраці ЄС із країнами середземноморського регіону. Адже у 2008 році було сформовано новий вимір партнерства «Союз для Середземномор'я», в рамках якого акцент було зроблено на посилення економічного напрямку співробітництва. Проект Н. Саркозі продемонстрував важливість середземноморського регіону у геополітичній стратегії Франції, однак, у процесі його реалізації стало очевидним, що існування нового інтеграційного об'єднання у регіоні є неможливим без залучення ресурсів держав-членів ЄС, зокрема Німеччини.

Ще однією важливою подією періоду президентства Н. Саркозі було прийняття рішення про повернення Франції до військових структур Організації Північноатлантичного договору у 2008 році. Головними причинами повернення до НАТО стали: зміна геополітичної ситуації у світі і в Європі; бажання Франції посилити свою

роль як світового лідера; намір французького керівництва впливати не тільки на прийняття політичних рішень в Північноатлантичному Альянсі, але й на процеси планування і проведення операцій, у яких французькі підрозділи є одними із найчисленніших; прагнення встановити баланс всередині НАТО між європейською складовою і американською. Активна участь Франції в рамках військової компанії НАТО у Лівії у 2011 році продемонструвала неможливість врегулювання конфліктів у регіоні без залучення зовнішніх ресурсів, зокрема ресурсів НАТО.

Таким чином, не зважаючи на таку активну політику Н. Саркозі у середземноморському регіоні йому не вдалося здобути перемогу на президентських виборах у Франції у квітні-травні 2012 року, поступившись соціалісту Франсуа Олланду. Політика нового президента Франції дещо відмінна від політики Н. Саркозі із врахуванням нових тенденцій у регіоні.

Список використаних джерел та літератури:

1. Агапов А. «Союз для Средиземноморья»: проблемы и противоречия / А. Агапов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://finanal.ru/009/>. – Заглавие с экрана.
2. Жовер В. Франция начала войну в Ливии, чтобы обставить США [Электронный ресурс] / В. Жовер. – Режим доступа: <http://www.warandpeace.ru/ru/reports/view/56611/>. – Заглавие с экрана.
3. Макух В. «Союз для Средиземномор'я» – новый формат співробітництва арабських країн Північної Африки з Європейським Союзом: Досвід для України / В. Макух [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/September09/6.htm>. – Заголовок з екрану.
4. Трофимова О.Е. Эволюция средиземноморской политики Евросоюза: путь от сотрудничества к интеграции / О.Е. Трофимова [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/706773/>. – Заглавие с экрана.
5. About MIRA [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.miraproject.eu/project-mira>. – Name from the screen.
6. Balfour R. Union for the Mediterranean, disunity for the EU? / R. Balfour, D. Schmid [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.epc.eu/documents/uploads/235206674_Union%20for%20the%20Mediterranean.pdf. – Title from the screen.
7. Barcelona declaration adopted at the Euro-Mediterranean Conference – 27-28/11/95[Electronic resource]. – Mode of access: http://ec.europa.eu/research/iscp/pdf/barcelona_declaration.pdf. – Name from the screen.
8. Brocz S. The failure of the EU's Mediterranean policies / S. Brocz [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.currentconcerns.ch/index.php?id=1496>. – Title from the screen.

9. Censini N. The Union for the Mediterranean: a project that never took off / N. Censini [Electronic resource]. – Mode of access: http://youngdemocrats.eu/the-union-for-the-mediterranean-a-project-that-never-took-off_202.html. – Title from the screen.

10. Euro-Mediterranean cooperation (historical) [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.medeas.be/en/themes/euro-mediterranean-cooperation/euro-mediterranean-cooperation-historical/>. – Name from the screen.

11. Fiche résumé: Nicolas Sarkozy – UMP [Ressource électronique]. – Mode d'accès: http://www.debat2007.fr/wiki/index.php/Fiche_r%C3%A9sum%C3%A9:_Nicolas_Sarkozy_-_UMP#Politique_.C3.A9trang.C3.A8re_et_d.C3.A9fense. – Nom de l'écran

12. InfraMed Infrastructure Fund [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.eib.org/projects/pipeline/2009/20090618.htm>. – Name from the screen.

13. Joint Declaration of the Paris Summit for the Mediterranean [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.ue2008.fr/webdav/site/PFUE/shared/import/07/0713_declaration_de_paris/Joint_declaration_of_the_Paris_summit_for_the_Mediterranean-EN.pdf. – Name from the screen.

14. Union for the Mediterranean Parliamentary Assembly wants strong parliaments [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.europarl.europa.eu/news/en/news-room/content/20130412IPR07184/html/Union-for-the-Mediterranean-Parliamentary-Assembly-wants-strong-parliaments>.

15. Parliamentary Assembly – Union for the Mediterranean [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.europarl.europa.eu/intcoop/paufm/calendar_en.html. – Name from the screen.

16. Sarkozy N. Défense et Sécurité nationale: le Livre blanc/ N.Sarkozy [Ressource électronique]. – Mode d'accès: <http://www.ladocumentation-francaise.fr/rapports-publics/084000341/index.shtml>. – Titre de l'écran

17. Security Council Approves 'No-Fly Zone' over Libya, Authorizing 'All Necessary Measures' to Protect Civilians, by Vote of 10 in Favour with 5 Abstentions [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.un.org/News/Press/docs/2011/sc10200.doc.htm>. – Name from the screen.

18. Strasbourg/Kehl Summit Declaration 04 Apr. 2009 [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.nato.int/cps/en/SID-78E4696D-3E8EA04E/natolive/news_52837.htm. – Name from the screen.